

Jaarverslag 2022 Uw pensioen in een veranderde wereld

# Baken in de wind





# Inhoudsopgave

|                                                  |    |
|--------------------------------------------------|----|
| <b>Het pensioen van vandaag en morgen</b>        | 3  |
| Een actief leven, genieten van een goed pensioen | 4  |
| <b>6 vragen van deelnemers die leven</b>         | 7  |
| Adri Vreeke                                      | 8  |
| Al Houppermans                                   | 9  |
| Charles Elias                                    | 10 |
| Ad de Jong                                       | 11 |
| Mirjam Bouwens                                   | 12 |
| Mei-Yee                                          | 13 |
| <b>Ga goed voorbereid met pensioen</b>           | 14 |
| <b>2022 in cijfers</b>                           | 15 |

Jaarverslag 2022

## Inhoudsopgave

Het pensioen van vandaag en morgen

6 vragen van deelnemers die leven

Ga goed voorbereid met pensioen

2022 in cijfers



## Het pensioen van vandaag en morgen

**Deelnemer Hans van der Star in gesprek met Peter van Meel – bestuurder van Pensioenfonds ING**

Hans van der Star (75) geniet van zijn pensioen. En dan zeker niet 'achter de geraniums', maar actief achter het stuur van de bus waarmee hij één dag per week ouderen vervoert. Peter van Meel, bestuurder van Pensioenfonds ING, kijkt bewonderend toe hoe Hans de bus door het verkeer loodst. Samen hebben ze tijdens de rit een goed gesprek over het pensioen van vandaag én morgen.

Jaarverslag 2022

Inhoudsopgave

**Het pensioen van vandaag en morgen**

6 vragen van deelnemers die leven

Ga goed voorbereid met pensioen

2022 in cijfers

[Vorige pagina](#)

[Volgende pagina](#)

Een goed gesprek over vandaag en morgen

# Een actief leven, genieten van een goed pensioen

**Hans van der Star (75) geniet van zijn pensioen. En dan zeker niet ‘achter de geraniums’, maar actief achter het stuur van de bus waarmee hij één dag per week ouderen vervoert. Peter van Meel, bestuurder van Pensioenfonds ING, kijkt bewonderend toe hoe Hans de bus door het verkeer loodst. Samen hebben ze tijdens de rit een goed gesprek over het pensioen van vandaag en morgen.**

“Goedemorgen mevrouw, gaat u lekker zitten. Als u de gordel om heeft, gaan we rijden.” Opgewekt sluit Hans van der Star de deur van de bus waarmee hij ook deze woensdagmorgen weer ouderen in Leidschendam-Voorburg vervoert naar wijk- en dienstencentrum Woej de Plint, naar de dagopvang en later op de dag weer naar huis. De oud-medewerker van Nationale Nederlanden heeft er – ook na vijftig arbeidsjaren – zin in; het vrijwilligerswerk ervaart hij als gezellig. “Het is al tien jaar een mooi onderdeel van het actieve leven dat ik leid, met mijn vrouw, kinderen en kleinkinderen. Druk? Ik noem het liever actief. Daarbij heb ik bij dit werk het gevoel dat ik iets goeds doe en iets bijdraag aan de samenleving.”

## ‘Tweede loopbaan’

“Mooi werk. Leuk en goed om te doen als je als gepensioneerd nog fit en gezond bent”, reageert PFI-bestuurder Peter van Meel later, als de passagiers op hun bestemming zijn afgeleverd en het tijd is voor koffie. Zou Van Meel zelf zo’n ‘tweede loopbaan’ ambiëren als hij over een jaar of vijftien ook met pensioen gaat? “Zeker, al gaat mijn persoonlijke interesse meer uit naar de zorg. Het lijkt mij dat ik na mijn pensionering – hoewel nog ver weg – daar een mooie bijdrage aan zou kunnen leveren.”

*“We zijn heel zuinig op onze fraaie dekkingsgraad. We denken goed na over elke euro die we beleggen en mijden daarbij onverantwoorde risico’s*

Peter van Meel

**Hans van der Star**, lid van het communicatiepanel van het Fonds en ook penningmeester van Seniorenweb in Den Haag, staat naar eigen zeggen tamelijk onbezorgd in het leven. “Mijn pensioen is goed geregeld. Ik denk echt dat wij als deelnemers tevreden mogen zijn. Realiseer je dat ons Pensioenfonds door de tijd heen gewoon heeft kunnen indexeren. Niet elk fonds heeft dat kunnen doen. En dan de dekkingsgraad, wat is die?”

**Peter van Meel:** “Op dit moment 155%.”



Jaarverslag 2022

Inhoudsopgave

**Het pensioen van vandaag en morgen**

6 vragen van deelnemers die leven

Ga goed voorbereid met pensioen

2022 in cijfers

Vorige pagina

Volgende pagina

**Peter:** “We zijn heel zuinig op die fraaie dekkingsgraad. We denken goed na over elke euro die we beleggen en mijden daarbij onverantwoorde risico’s. We willen immers kunnen blijven indexeren. Daarbij kijken ook wij, net als jij Hans, naar onze bijdrage aan de samenleving; door maatschappelijk verantwoord te investeren.”

### Impact op klimaat

**Hans:** “Maatschappelijk verantwoord investeren, wat houdt dat concreet in?”

Onderneming op het klimaat, of de arbeidsomstandigheden goed zijn, of de productie op humane wijze plaatsvindt. Daar hebben we richtlijnen voor, waarover we met onze deelnemers geregeld van gedachten wisselen. We hebben onderzoek gedaan waaruit bleek dat veel deelnemers naast rendement ook maatschappelijk verantwoord beleggen belangrijk vinden. Wij proberen een balans tussen die twee te vinden. Centraal staat dat wij aan onze financiële verplichting moeten kunnen voldoen. Dat betekent dat we de pensioenen nu en in de toekomst moeten kunnen betalen en waar mogelijk verhogen.”

### Collectiviteit blijft overeind

Een goed pensioen dus, in verschillende opzichten. Ook straks, als het Fonds in het nieuwe pensioenstelsel zou meedoen. Hans: “Ik was eerst – net als velen – wat sceptisch.” Het recente webinar over het nieuwe pensioenstelsel nam bij Hans veel vragen weg. “De collectiviteit blijft overeind. Ook ben ik blij dat het nieuwe stelsel meer rekening houdt met de praktijk dat veel mensen in hun loopbaan verschillende werkgevers hebben. En dat het partnerpensioen heel goed geregeld lijkt te worden. Dat vind ik belangrijk.”

Hans vertelt over zijn Bosnische schoonzoon, die hij geregeld helpt om financiële zaken inzichtelijk te krijgen. “Wat voor hem geldt, gaat voor veel mensen in Nederland op: pensioen is ingewikkeld. Ik begrijp ook goed dat veel mensen de ins en outs van het nieuwe stelsel niet doorgronden.”

**Peter:** “Dat realiseren wij ons. Het valt echt niet mee om je als individu een goed beeld te vormen van wat het nieuwe stelsel is en doet. We zien het als onze taak om de zaken in de komende tijd helder te maken. Daar was ons webinar een goed instrument voor. Nu de zaak bij de Eerste Kamer ligt, raadplegen wij onze deelnemers binnenkort uitgebreid, om erachter te komen welke vragen er nog leven. En we blijven onze website aanvullen met **antwoorden op vragen**.”

**Hans,** instemmend: “Blijf werken aan heldere communicatie. En vooral: houd het eenvoudig!”

*“Blijf werken aan heldere communicatie. En vooral: houd het eenvoudig!”*

Hans van der Star

### Gebrek aan kennis

Het gesprek gaat in de bus nog even door over de onzekerheid en het gebrek aan kennis bij veel mensen over hun pensioen – en niet alleen bij de schoonzoon van de chauffeur op deze bus. Hans en Peter komen samen uit op een interessante gedachte: wellicht zou elke pensioenfondsdeelnemer in Nederland recht moeten hebben op een x aantal adviesuren van een expert.

**Peter:** “Als Pensioenfonds mogen wij zo’n financieel advies niet geven. Maar een onafhankelijk advies van een neutrale expert? Los van de vraag wie dat gaat betalen: dat zou mooi zijn.”

Hans van der Star is vermoedelijk nog jaren op de bus in Leidschendam-Voorburg te vinden, als onderdeel van een actief leven waarin ook zijn kinderen en kleinkinderen een belangrijke rol spelen. Het lijkt een wonder dat hij tijd heeft om met zijn partner ook nog tweemaal per week een dansavond te bezoeken. “Ik ben nog lang niet uitgeblust. Zolang ik fit ben en me goed voel, blijf ik een actieve gepensioneerde”, aldus Hans, waarna hij de deur van de bus sluit en de motor start voor zijn volgende rit.”

*“Als Pensioenfonds mogen wij zo’n financieel advies niet geven.*

*Maar een onafhankelijk advies van een neutrale expert? Los van de vraag wie dat gaat betalen: dat zou mooi zijn”*

Peter van Meel



“Pensioenfonds ING wil een degelijk, stabiel én transparant fonds zijn, ook in deze roerige tijden”, zegt Peter.  
“Per 1 juli wordt de wettelijke zorgplicht van pensioenfonds en aangescherpt. Het is onze taak om deelnemers niet alleen te informeren, maar ook om ze goed te begeleiden, zonder dat het overigens een echt pensioenadvies wordt. Gelukkig doen wij nu al veel om onze deelnemers te begeleiden.

Bij Pensioenfonds ING kun je je pensioen in hoge mate persoonlijk inrichten, onder meer met de tools ‘**Mijn Pensioenplan**’ en – binnenkort te lanceren – ‘Mijn Pensioenschets’. Het is voor elke deelnemer goed om zich daar eens te oriënteren op de persoonlijke wensen, bijvoorbeeld om eerder met pensioen te gaan. De tools laten zien wat je pensioen naar verwachting wordt en hoe het uitpakt als je zaken aanpast. De wens onder deelnemers om over hun mogelijkheden contact te hebben met hun Pensioenfonds is sterk gegroeid en wij gaan daarin mee, bijvoorbeeld door het organiseren van webinars. Ook staat het **Pensioenloket** klaar om vragen te beantwoorden.”

### Werken naast je pensioen

Hans doet het en Peter lijkt het op termijn mogelijk ook wel wat: actief blijven na je pensionering, betaald of als vrijwilliger. Lijkt u dat voor uw pensioentijd ook interessant, maar vraagt u zich af of dat mogelijk fiscale consequenties heeft?

Hans van der Star legt uit: “Doe je dit werk als vrijwilliger, misschien met een onkostenvergoeding, dan heb je er geen omkijken naar. Je kunt dat tot in lengte van dagen blijven doen. Doe je betaald werk, dan geldt min of meer hetzelfde. Voor veel mensen geldt dat ze veel moeten bijverdienen voordat ze aan de inkomensgrens van de eerste belastingschijf komen [redactie: in 2023 is dat € 73.031] en je wat extra belasting gaat betalen.”

*“Mijn advies: doe vooral wat je leuk vindt en maak je niet te veel zorgen.”*

Hans van der Star



Jaarverslag 2022

Inhoudsopgave

**Het pensioen van vandaag en morgen**

6 vragen van deelnemers die leven

Ga goed voorbereid met pensioen

2022 in cijfers

Vorige pagina

Volgende pagina



Deelnemers aan het woord

## 6 vragen van deelnemers die leven

Zes persoonlijke verhalen en vragen van onze deelnemers of (oud-)medewerkers.

Wat leeft er? Wat vindt u belangrijk? En welke rol kunnen wij als Fonds spelen? Lees op de volgende pagina's interessante inkijkjes in de levens en lees de antwoorden van onze experts.

Jaarverslag 2022

Inhoudsopgave

Het pensioen van vandaag en morgen

**6 vragen van deelnemers die leven**

Ga goed voorbereid met pensioen

2022 in cijfers

Vorige pagina

Volgende pagina

# Kan de Nederlandsche Bank het Fonds verplichten om over te gaan op de digitale munt?



## Adri Vreeke (72)

Status: Gepensioneerd, voorheen ING en NN

37 jaar lang heb ik bij ING en NN gewerkt als taxateur. Ik had een fantastische baan en heb dan ook zo lang mogelijk doorgewerkt! Toen ik 67 jaar was, ben ik met pensioen gegaan. We hadden al een tweede huis in Spanje en twee jaar geleden zijn we daarheen geëmigreerd. Tot de dag van vandaag hebben we daar geen moment spijt van gehad.

Ik golf twee keer per week en heb een scooter waarmee ik overal naartoe rijd. We hebben hier veel burens en kennissen en spreken regelmatig af. Onze kinderen wonen nog in Nederland, maar komen maar wat graag langs. Ik realiseer mij heel goed dat mijn generatie gouden tijden heeft gekend, en nog steeds heeft dankzij onze pensioenfonds.

### Mijn vraag

Het gaat goed met Pensioenfonds ING. De dekkingsgraad is subliem. Hierdoor kunnen wij die met pensioen zijn een decadent leven leiden. Ons Fonds heeft twee externe toezichthouders: de AFM en de Nederlandsche Bank. In hoeverre kan Pensioenfonds ING beslissen om bijvoorbeeld in plaats van in euro's in Noorse kronen of Zwitserse franken te beleggen? En kan de Nederlandsche Bank het Fonds verplichten om over te gaan op de digitale munt? Ik vind dat interessante vraagstukken.

*"Het gaat goed met Pensioenfonds ING. De dekkingsgraad is subliem"*

Adri Vreeke | Gepensioneerd

## Het antwoord van Pensioenfonds ING

Aangezien Nederland binnen de Eurozone ligt, moet Pensioenfonds ING net als alle andere Nederlandse pensioenfonds de euro als valuta gebruiken. De Nederlandsche Bank houdt de ontwikkeling van de digitale euro nauwlettend in de gaten en wil de komende jaren door middel van een pilot proberen om die naast de bestaande valuta te introduceren. Pensioenfonds ING belegt overigens wel een deel van zijn vermogen in aandelen en obligaties buiten de Eurozone. Hiermee dekken we het valutarisico voor een deel af.

Duurzaam beleggen is een belangrijk thema binnen het Fonds, waarbij alle aspecten worden beschouwd. Het Fonds belegt daarnaast ongeveer 12 procent van zijn vermogen in vastgoed. Een hoger aandeel vastgoed past niet bij ons beleggingsbeleid, omdat liquiditeit en beheersing van het renterisico erg belangrijk zijn voor Pensioenfonds ING. Een actueel overzicht van onze beleggingen vindt u op onze website .



**Sibrand Drijver**  
Investment strateeg Pensioenfonds ING



[Ga naar het beleggingsbeleid →](#)

Klik op de link of scan de QR code

Jaarverslag 2022

Inhoudsopgave

Het pensioen van vandaag en morgen

6 vragen van deelnemers die leven

Ga goed voorbereid met pensioen

2022 in cijfers

Vorige pagina

Volgende pagina

# Hoe neemt Pensioenfonds ING de mening van de deelnemers mee in zijn beleggingsbeleid?



## Al Houppermans (72)

Status: Gepensioneerd, voorheen ING

Na 41 jaar bij ING te hebben gewerkt als verzekeringsadviseur ging ik na een reorganisatie in 2010 met vervroegd pensioen. Vrijwel meteen ben ik toen begonnen met vrijwilligerswerk. Zo heb ik acht jaar lang de begeleiding en het vervoer van meervoudig gehandicapten op me genomen. Tot de dag van vandaag ben ik chauffeur bij De Wensbus, een organisatie die oudere mensen vervoert die niet de mogelijkheden hebben om met het openbaar vervoer te reizen. De belangrijkste ontdekking die ik heb gedaan is dat de voldoening die je krijgt als je zinvol vrijwilligerswerk doet vele malen groter is dan het verdienen van geld. Naast het chaufferen sport ik drie à vier keer per week en klus ik regelmatig bij mijn dochters. Nee, vervelen doe ik mij niet.

### Mijn vraag

De primaire taak van een pensioenfonds is in mijn ogen om ervoor te zorgen dat de premies die betaald zijn door de deelnemers van het Fonds zo goed mogelijk worden belegd. Hoe vaak je er als bestuur van Pensioenfonds ING voor dat het beleggingsbeleid wordt beïnvloed door activistische stromingen, die op basis van ideologie of sentiment beleggingen willen doen in onrendabele duurzame doelen?

*“De voldoening die je krijgt als je zinvol vrijwilligerswerk doet is vele malen groter dan het verdienen van geld”*

Al Houppermans | Gepensioneerd

## Het antwoord van Pensioenfonds ING

“Ons belegd vermogen maakt ons verantwoordelijk.” Dat waren mijn woorden in een special over maatschappelijk verantwoord beleggen. Om alle pensioenen nu en in de toekomst te kunnen betalen, is rendement nodig. Dat rendement wil Pensioenfonds ING op een maatschappelijk verantwoorde wijze behalen.

Het Fonds gelooft dat maatschappelijk verantwoord beleggen en rendement hand in hand kunnen gaan. Omdat het belegd vermogen niet van Pensioenfonds ING, maar van en voor u is, is uw mening belangrijk. Met regelmaat onderzoeken we daarom wat onze deelnemers vinden van ons beleggingsbeleid. Dat doen we in grotere kwantitatieve onderzoeken, maar bijvoorbeeld ook door met kleinere groepen deelnemers hierover in gesprek te gaan.



### Wim van Iersel

Directeur Beleggingen Pensioenfonds ING



[Lees alles over ons MVB-beleid →](#)

Klik op de link of scan de QR code

Jaarverslag 2022

Inhoudsopgave

Het pensioen van vandaag en morgen

6 vragen van deelnemers die leven

Ga goed voorbereid met pensioen

2022 in cijfers

# Hoe kunnen andere fondsen eerder en hoger indexeren terwijl Pensioenfonds ING er zo goed voorstaat?



## Charles Elias (81)

Status: Gepensioneerd, voorheen ING

Sinds 2005 ben ik met pensioen. De laatste vier jaar van mijn werkende leven werkte ik in New York als Hoofd global clients voor ING. De eerste gepensioneerde jaren heb ik mij voor verschillende organisaties, waaronder het Ronald McDonald Kinderfonds, vrijwillig ingezet als penningmeester. Op dit moment zet ik mij nog onbezoldigd in voor de gemeente Gooise Meren. Ook zit ik in verschillende clubs, onder andere bij musea, en golf en bridge ik graag.

### Mijn vraag

Er wordt gezegd dat ik een pensioen heb dat belooft om de consumentenprijsindex te volgen. Nu is de consumentenprijsindex in 2022 fors gestegen, maar was de indexatie bij Pensioenfonds ING slechts 8%. Als je zegt dat je een Fonds bent dat gelieerd is aan de consumentenprijsindex, dan vereist dat wat mij betreft enige toelichting. De dekkinggraad van Pensioenfonds ING is immers hoog en andere pensioenfondsverleners keren een stuk meer uit. Hoe kan dat?

*“De laatste vier jaar van mijn werkende leven werkte ik in New York als Hoofd global clients voor ING”*

Charles Elias | Gepensioneerd

## Het antwoord van Pensioenfonds ING

Wij begrijpen uw vraag en proberen toe te lichten hoe het Bestuur van Pensioenfonds ING tot deze keuze is gekomen. Belangrijk is om als eerste te benoemen dat voor de prijsindexatie bij Pensioenfonds ING een maximumpercentage geldt van 3%. Dat is zo afgesproken door de sociale partners. Dat u toch een hogere indexatie kreeg dan 3%, komt doordat het Bestuur gebruik maakte van de mogelijkheid voor een extra indexatie van 5%. Het Bestuur kijkt daarbij niet alleen naar de beleidsdekkinggraad (die was eind 2022 ca. 157%), maar ook naar de gemiddelde reële dekkinggraad. Die was eind 2022 circa 98%. Die ligt daarmee een stuk lager dan de beleidsdekkinggraad, doordat de reële dekkinggraad ook rekening houdt met de verwachte toekomstige indexaties. Door de huidige hoge inflatie drukken die toekomstige indexaties ook zwaarder op de reële dekkinggraad.

Door naar beide dekkinggraden te kijken houdt het bestuur zowel rekening met de korte termijn als de lange termijn. Met een indexatie van 8% komt de toekomstige indexatieverlening niet in gevaar. Andere pensioenfondsen hebben inderdaad nog ruimere indexaties verleend. Vaak was er bij die fondsen sprake van grote indexatie-achterstanden uit het verleden. Bij Pensioenfonds ING waren er geen indexatie-achterstanden.

Ook zien we dat bij veel van die fondsen de uiterste grenzen zijn opgezocht van wat nú aan indexatie verleend kon worden. Het Bestuur van Pensioenfonds ING heeft hierin andere afwegingen gemaakt door rekening te houden met de ruimte voor indexatie in de toekomst.



Henk Bruins  
Actuaris Pensioenfonds ING



[Ga naar het Toeslagenbeleid →](#)

Klik op de link of scan de QR code

Jaarverslag 2022

Inhoudsopgave

Het pensioen van vandaag en morgen

6 vragen van deelnemers die leven

Ga goed voorbereid met pensioen

2022 in cijfers

Vorige pagina

Volgende pagina

# Klopt het dat als Pensioenfonds ING meegaat in het nieuwe pensioenstelsel mijn nabestaandenpensioen op risicobasis wordt?



## Ad de Jong (71)

Status: Gepensioneerd, voorheen ING

Na een reorganisatie in 2010 ben ik gestopt met werken. In totaal heb ik 22 jaar voor ING gewerkt, de laatste jaren bij compliance binnen private banking. Officieel is mijn pensioen zes jaar later ingegaan. Hoewel ik door mijn gezondheid (ik heb COPD) beperkt ben in mijn activiteiten leid ik nog een actief leven. Zo ga ik twee keer per week naar fysiotherapie, wandel ik elke dag, ben ik stadionspeaker bij een derde divisie voetbalvereniging en presenteer ik paardensportevenementen.

Dat laatste is van lieverlee ontstaan, doordat mijn dochter paardreed op een manege. Zo ben ik in de evenementenpresentatie gerold. Daarnaast doe ik ook nog wat advieswerk. Zolang ik iets zittend en pratend kan doen, gaat het goed. Ik vind het heel fijn dat ik voor dit alles nu tijd heb. Als ik terugkijk op mijn werkende leven, waarin ik naast mijn werk ook bestuursfuncties had én een gezin, denk ik: hoe heb ik dat allemaal gedaan?!

## Mijn vraag

Mijn vrouw en ik zijn allebei met pensioen. In het verleden hebben we ten koste van mijn ouderpensioen ons nabestaandenpensioen opgehoogd. Ik heb begrepen dat het nabestaandenpensioen in het nieuwe pensioenstelsel op risicobasis zal zijn. Klopt dat? En hoe zit het dan met je eigen pensioenpot als je heel oud wordt? Krijg je dan nog wel tot je overlijdt pensioen uitgekeerd?

*“In het verleden hebben we ten koste van mijn ouderpensioen ons nabestaandenpensioen opgehoogd”*

Ad de Jong (71) | Gepensioneerd

## Het antwoord van Pensioenfonds ING

In het nieuwe pensioenstelsel verandert het nabestaandenpensioen, maar die wijzigingen hebben vooral betrekking op situaties waarbij er nog sprake is van actieve opbouw van het pensioen. Dit is niet het geval voor uw pensioen bij Pensioenfonds ING. Dus voor wat betreft uw pensioen bij Pensioenfonds ING blijft ook in het nieuwe pensioenstelsel uw nabestaandenpensioen bestaan en gaan geen rechten verloren.

Dus ook als Pensioenfonds ING overgaat naar het nieuwe stelsel worden de bestaande aanspraken op uw nabestaandenpensioen gegarandeerd. Uw nabestaandenpensioen bij Pensioenfonds ING verandert dan ook niet bij een overgang naar het nieuwe stelsel. Bij een eventuele overgang naar het nieuwe pensioenstelsel ontvangt u – net als in het huidige stelsel – een levenslang pensioen. Uw persoonlijke pensioenpot kan dus niet opraken.



Marc Kubben  
Pensioenjurist Pensioenfonds ING



[Lees over het nieuwe pensioenstelsel →](#)

Klik op de link of scan de QR code

Jaarverslag 2022

Inhoudsopgave

Het pensioen van vandaag en morgen

6 vragen van deelnemers die leven

Ga goed voorbereid met pensioen

2022 in cijfers

# Is Pensioenfonds ING bereid om zich ambitieuzer op te stellen dan het Klimaatakkoord van Parijs?



**Mirjam Bouwens (69)**

Status: Gepensioneerd, voorheen NN

Van 1979 tot 1988 heb ik verschillende administratieve functies gehad bij NN, daarna ben ik voor een zorgorganisatie gaan werken. In 2019 ben ik met pensioen gegaan en zijn mijn man en ik naar Drenthe verhuisd. Een heel goede keuze: er is hier veel rust en natuur. Op sommige plekken is het nog echt stil. We vinden het heerlijk om in de buurt te wandelen en te fietsen. In het natuurgebied waar wij vlakbij wonen, zien we de gevolgen van de klimaatverandering. Iets wat ons erg aan het hart gaat. Om deel uit te maken van de gemeenschap zijn we na onze verhuizing vrijwilligerswerk gaan doen in een centrum voor natuurexcursies. Heel leuk en een mooie manier om mensen te leren kennen.

## Mijn vraag

Omdat ik graag een goed pensioen wil, vind ik het belangrijk dat de beleggingen van Pensioenfonds ING een goed rendement opleveren, maar wél op een duurzame manier. In 2022 heeft Pensioenfonds ING een groot deel van de beleggingen in de fossiele industrie afgestoten. Het Fonds heeft de ambitie om in 2050 CO<sub>2</sub>-neutraal te zijn met zijn beleggingen – in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs. Maar 2050 is nog ver weg, terwijl de klimaatverandering inmiddels heel duidelijk is en de biodiversiteit een dramatische neergang kent.

Is Pensioenfonds ING bereid om zich ambitieuzer op te stellen dan het Klimaatakkoord van Parijs? Dus niet alleen inzetten op vermindering van CO<sub>2</sub>, maar ook op het terugdringen van stikstofoxide en het vermijden van gifstoffen?

*“Ik vind het belangrijk dat de beleggingen van Pensioenfonds ING een goed rendement opleveren, maar wél op een duurzame manier”*

Mirjam Bouwens | Gepensioneerd

## Het antwoord van Pensioenfonds ING

De ambitie van Pensioenfonds ING is om de beleggingen verder te verduurzamen zonder dat de financiële doelstellingen (een zo waardevast mogelijk pensioen voor nu en in de toekomst) in het gedrang komen. Uit het meest recente deelnemersonderzoek komt naar voren dat veel deelnemers vinden dat de verduurzaming van de beleggingen nog een tikkeltje ambitieuzer mag. Deze oproep van onze deelnemers hebben we meegenomen in ons duurzaam beleggingsbeleid.

De afgelopen jaren heeft het Fonds stappen gezet om de beleggingen te verduurzamen op de thema's waar onze deelnemers het meeste waarde aan hechten. Deze thema's zijn: Klimaat & milieu, Mensenrechten, Arbeidsrechten, Anti-corruptie en Gezondheid. Zo is het Fonds kritischer gaan kijken naar overheden en bedrijven op het gebied van mensenrechten, arbeidsrechten en anti-corruptie. Daarnaast heeft het Fonds de eerste stappen gezet om de broeikasgasuitstoot van de beleggingen te verlagen via striktere eisen voor de grootste uitstoters van broeikasgassen.

Ook zijn er CO<sub>2</sub>-reductiedoelstellingen van toepassing voor de aandelenbeleggingen in ontwikkelde landen en voor een groot gedeelte van de aandelenbeleggingen in opkomende landen. Pensioenfonds ING heeft zijn beleggingen uitgebreid naar groene en sociale obligaties. Deze obligaties verschaffen financiering aan projecten die een positieve bijdrage leveren aan ecologische en sociale kwesties. Tot slot streven we ernaar om onze vastgoedbeleggingen verder te verduurzamen. Om dit te meten worden onze vastgoedbeleggingen afgezet tegen een duurzaamheidsbenchmark. Afgelopen jaar is het duurzaamheidsprofiel van de vastgoedbeleggingen verder verbeterd.

Als Fonds willen we de verduurzaming van de beleggingen de komende jaren verder voortzetten. Hierbij zullen we ons richten op de nadere uitwerking van de klimaatstrategie en verdere opbouw van groene en sociale obligaties, en is onze ambitie om te beleggen in bedrijven die werkelijk een verschil maken op de vijf eerdergenoemde thema's.



**Guido Vessaz**  
Investment strateeg Pensioenfonds ING

Jaarverslag 2022

Inhoudsopgave

Het pensioen van vandaag en morgen

6 vragen van deelnemers die leven

Ga goed voorbereid met pensioen

2022 in cijfers

Vorige pagina

Volgende pagina

# Wat heeft Pensioenfonds ING bereikt op het gebied van duurzaam beleggen en vastgoed?



## Mei-Yee

Status: Lending Transaction Management Expert ING

Ik zit nog ver van mijn pensioen, dus ik houd mij er eigenlijk helemaal niet mee bezig. Omdat ik al twintig jaar bij ING in dienst ben, denk ik wel dat ik straks een goede basis heb, maar hoeveel ik precies boven op mijn AOW zal krijgen, is voor mij nog niet duidelijk. Net als wat ik tegen die tijd ga doen met de extra tijd die ik dan ga krijgen.

### Mijn vraag

Regelmatig zie ik ambities van Pensioenfonds ING voorbijkomen over duurzaam beleggen. Hoe kan ik zien wat Pensioenfonds ING op dit gebied al bereikt heeft? Omdat mijn vakgebied vastgoedfinanciering is, ben ik vooral benieuwd op welke manier het Fonds belegt in vastgoed en hoe daarbij rekening wordt gehouden met duurzaamheid.

*“De laatste vier jaar van mijn werkende leven werkte ik in New York als Hoofd global clients voor ING”*

Mei-Yee | Lending Transaction Management Expert

## Het antwoord van Pensioenfonds ING

In het in maart 2023 gepubliceerde **duurzaam en verantwoord beleggingsbeleid** is te zien wat we al bereikt hebben en wat de ambitie voor de aankomende jaren is. Vanaf het duurzaamheidsverslag over 2023 zullen wij aanzienlijk uitgebreider rapporteren over de voortgang van onze ambities.

In het jaarverslag publiceren we het aandeel van onze beleggingen in vastgoed. Via de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB) ontvangt het Fonds informatie over het duurzaamheidsprofiel van de vastgoedbeleggingen. De zogenaamde GRESB-scores geven inzicht hoe een vastgoedbeheerder omgaat met milieu en sociale en governance aspecten.

De gedachte hierbij is dat voor verdere verduurzaming van vastgoed het juiste beleid, transparantie, systemen en meetgegevens nodig zijn. Het Fonds stimuleert alle vastgoedbeheerders om deel te nemen aan de GRESB. Ook zijn er doelstellingen geformuleerd ten aanzien van de GRESB-scores. Door gesprekken aan te gaan met de fondsmanagers wil Pensioenfonds ING het duurzaamheidsprofiel van de vastgoedbeleggingen blijven verbeteren.



René Lorrier  
Investment manager Pensioenfonds ING



[Lees over maatschappelijk verantwoord beleggen →](#)

Klik op de link of scan de QR code

Jaarverslag 2022

Inhoudsopgave

Het pensioen van vandaag en morgen

6 vragen van deelnemers die leven

Ga goed voorbereid met pensioen

2022 in cijfers

Vorige pagina

Volgende pagina



Alles wat u wilt weten in 1 minuut

## Ga goed voorbereid met pensioen

**Tijdens uw werkende leven maakt u voortdurend keuzes die invloed kunnen hebben op uw pensioen. Bekijk de animatie en zie welke tools Pensioenfonds ING u biedt om persoonlijke pensioenkeuzes te maken.**

Met Mijn Pensioenschets vergelijkt u online al uw huidige inkomsten en uitgaven met die van na uw pensioendatum. En wat er gebeurt bij bepaalde keuzes. Zo ziet u gemakkelijk of u ook ná uw werkende leven financieel voldoende ruimte heeft.

Misschien wilt u na die check specifieke keuzes maken voor uw pensioen bij Pensioenfonds ING. Ook dat gaat eenvoudig, met Mijn Pensioenplan. Via deze online omgeving kunt u uw mogelijke keuzes inzien, financieel vergelijken én vastleggen.



**Bekijk de video over hoe je goed voorbereid met pensioen kunt gaan →**

*Klik op de link of scan de QR code*



**Probeer het nu zelf →**

*Klik op de link of scan de QR code*

Jaarverslag 2022

Inhoudsopgave

Het pensioen van vandaag en morgen

6 vragen van deelnemers die leven

Ga goed voorbereid met pensioen

2022 in cijfers

Vorige pagina

Volgende pagina



Jaaroverzicht

## 2022 in cijfers

*“2022 was een uitzonderlijk jaar. Ondanks de turbulente marktomstandigheden met extremen in inflatie, rente, indexaties en beleggingsresultaten behield Pensioenfonds ING een goede financiële positie. Dit biedt perspectief voor de toekomst van onze deelnemers.”*

Erwin Tol | Managing Financial Controller

Jaarverslag 2022

Inhoudsopgave

Het pensioen van vandaag en morgen

6 vragen van deelnemers die leven

Ga goed voorbereid met pensioen

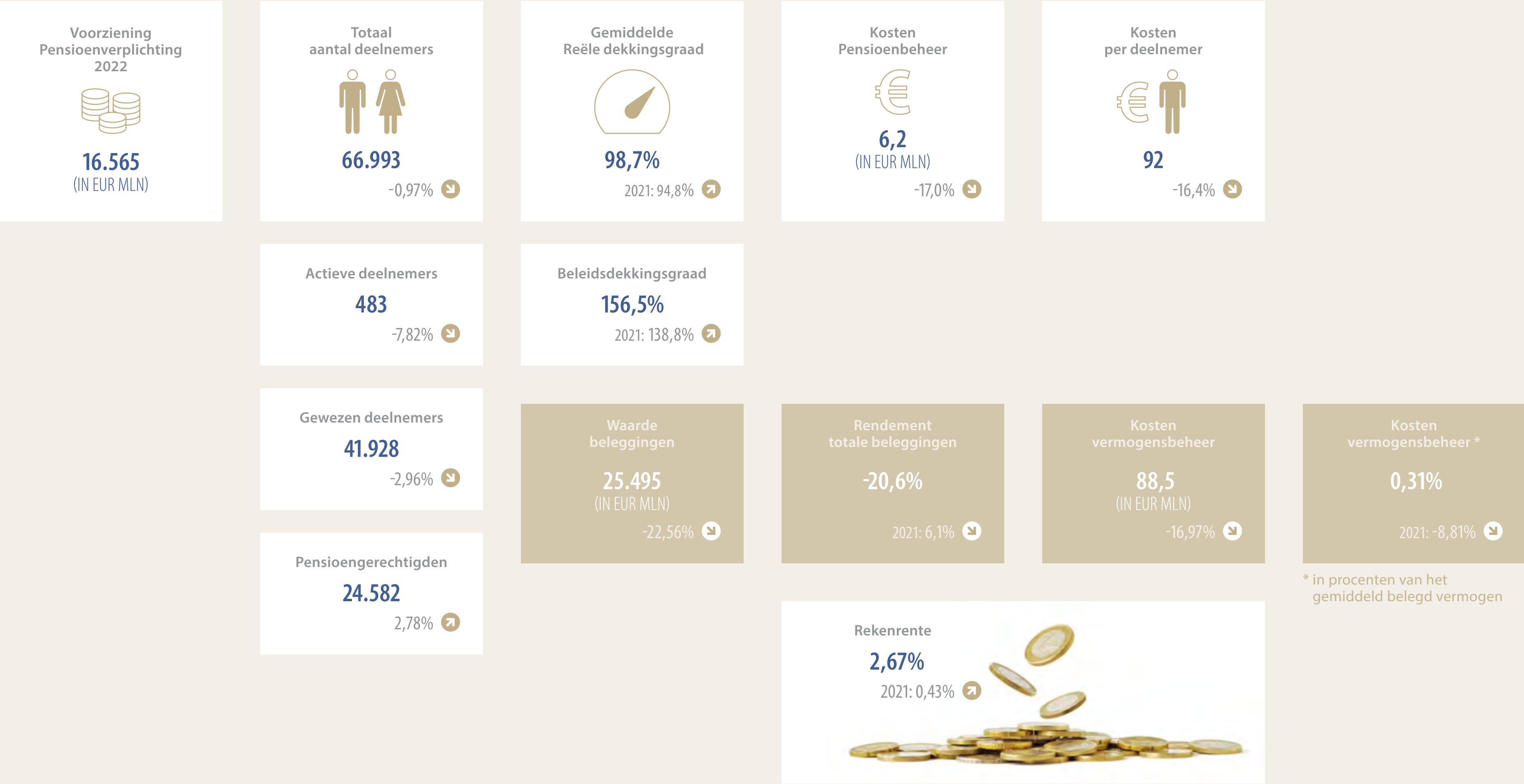
2022 in cijfers

Vorige pagina

Volgende pagina



# 2022 in cijfers



\* in procenten van het gemiddeld belegd vermogen

Jaarverslag 2022

Inhoudsopgave

Het pensioen van vandaag en morgen

6 vragen van deelnemers die leven

Ga goed voorbereid met pensioen

2022 in cijfers

Jaarverslag 2022

# Baken in de wind

